

**PRAWO PRYWATNE
MIĘDZYNARODOWE. ZAGADNIENIA
WSTĘPNE (2)**

OSOBY FIZYCZNE

Art. 11

1. Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych osoby fizycznej podlegają jej prawu ojczystemu.

Art. 3

1. Jeżeli ustawa przewiduje właściwość prawa ojczystego, a obywatelstwa danej osoby ustalić nie można, osoba ta nie ma obywatelstwa żadnego państwa albo nie można ustalić treści prawa ojczystego, stosuje się prawo państwa, w którym znajduje się jej miejsce zamieszkania; w razie braku miejsca zamieszkania stosuje się prawo państwa, w którym znajduje się miejsce jej zwykłego pobytu.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do osoby, która uzyskała ochronę w innym państwie niż państwo ojczyste w związku z faktem, że jej więzy z państwem ojczystym uległy trwałemu zerwaniu z powodu naruszania w tym państwie podstawowych praw człowieka.

Art. 10

1. Jeżeli nie można ustalić okoliczności, od których zależy właściwość prawa, stosuje się prawo najściślej związane z danym stosunkiem prawnym.

2. Jeżeli nie można stwierdzić w rozsądnym terminie treści właściwego prawa obcego, stosuje się prawo polskie.

Art. 2

1. Jeżeli ustawa przewiduje właściwość prawa ojczystego, obywatel polski podlega prawu polskiemu, chociażby prawo innego państwa uznawało go za obywatela tego państwa.

2. Cudzoziemiec mający obywatelstwo dwóch lub więcej państw podlega, jako prawu ojczystemu, prawu tego z nich, z którym jest najściślej związany.

3. Jeżeli ustawa uzależnia właściwość prawa od tego, czy określone osoby są obywatelami tego samego państwa, do przyjęcia, iż wymaganie to jest spełnione, wystarczy, że prawo tego państwa osoby te uznaje za swoich obywateli.

ZDOLNOŚĆ PRAWNA OSÓB FIZYCZNYCH

Statut personalny – prawo właściwe dla zdolności osoby fizycznej na podstawie regulującej zdolność normy kolizyjnej.

- Obecnie zdolność prawną człowiek posiada na całym świecie. Istnieją jednak różnice w sprawach początku tej zdolności, jej końcu i ograniczeniach.
- Statut personalny rozstrzyga o:
 - ✓ początku i końcu zdolności prawnej osoby fizycznej, przesłankach, od których spełnienia uzależnione jest uzyskanie zdolności prawnej, decyduje, czy do jej uzyskania przez noworodka wystarczy, iż przyjdzie on na świat żywy, czy też musi spełniać inne wymagania, np. być zdolnym do życia,
 - ✓ chwili uzyskania zdolności prawnej i zasadach obliczania wieku osoby fizycznej (sam fakt urodzenia się dziecka, jako fakt przyrodniczy, jak i to, czy przyszło na świat żywe, należy oceniać według wiedzy medycznej),
 - ✓ domniemaniach prawnych co do życia i śmierci,
 - ✓ przyczynach ograniczenia lub utraty zdolności prawnej,
 - ✓ kwestiach związanych z przypisaniem płci danej osobie.

- Sytuacja prawna dziecka poczętego:
 - ✓ O tym, czy *nasciturus* może nabyć określone prawa lub obowiązki, decyduje nie statut personalny, lecz prawo właściwe dla praw i obowiązków, o których nabycie chodzi, (*lex causae*)
 - ✓ Możliwość nabycia spadku – status spadkowy.
 - ✓ Możliwość dochodzenia odszkodowania za szkody doznane przed urodzeniem – statut deliktowy (Rzym II).
 - ✓ Uznanie dziecka poczętego. Lecz nienarodzonego – art. 55 ust. 4 ppm.

Art. 55

4. Uznanie dziecka poczętego lecz nienarodzonego podlega prawu ojczystemu matki z chwili uznania.

UZNANIE ZA ZMARŁEGO I STWIERDZENIE ZGONU

Art. 14

1. Do uznania za zmarłą albo stwierdzenia zgonu osoby fizycznej stosuje się jej prawo ojczyście.
2. Jeżeli o uznaniu za zmarłego albo o stwierdzeniu zgonu cudzoziemca orzeka sąd polski, stosuje się prawo polskie.

- Przepis art. 14 ust. 1 ustanawia normę kolizyjną zupełną, (tj. wskazującą dla określonej sytuacji prawo właściwe bez względu na to, czy będzie nim prawo własne, czy obce, które odnosi się także do sytuacji powiązanych wyłącznie z obcymi obszarami prawnymi).
- Przepis art. 14 ust. 2 ustanawia normę jednostronną, która określa jedynie zakres zastosowania prawa polskiego (własnego) dla przypadków odpowiednio powiązanych z polskim obszarem prawnym. Właściwe może być zatem tylko prawo polskie i tylko wtedy, gdy jednocześnie zachodzi jurysdykcja sądów polskich. Norma ta obejmuje jedynie uznanie za zmarłego i stwierdzenie zgonu w znaczeniu nadanym tym pojęciom przez prawo polskie.

- Brak jest możliwości orzeczenia przez sąd polski o uznaniu za zmarłego obywatela obcego na podstawie jego prawa ojczystego.
- Zakres art. 14 ust. 1 obejmuje również instytucje zbliżone do uznania za zmarłego i stwierdzenia zgonu, np. uznanie za zaginionego lub nieobecnego.
- Art. 14 ust. 1 nie określa wyraźnie subokreśnika temporalnego normy, która z przepisu tego wynika – chodzi tutaj o prawo państwa, którego obywatelem była dana osoba w chwili ostatecznej o niej wiadomości.
- Art. 14 ust. 1 zapobiega tzw. odesłaniu zwrotnemu w sytuacji, gdy o uznaniu za zmarłego lub stwierdzeniu zgonu obywatela polskiego orzeka sąd takiego państwa obcego, w którym obowiązuje w określonym zakresie zasada *lex patriae*.

Art. 1106. § 1. kpc Do jurysdykcji krajowej należą sprawy o uznanie za zmarłego i o stwierdzenie zgonu osoby będącej obywatelem polskim lub cudzoziemca mającego ostatnie miejsce zamieszkania lub ostatnie miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Sąd polski może uznać za zmarłego cudzoziemca mającego ostatnie miejsce zamieszkania i ostatnie miejsce zwykłego pobytu za granicą, jeżeli sprawa wykazuje wystarczający związek z polskim porządkiem prawnym.

§ 3. Do jurysdykcji krajowej należą również sprawy o stwierdzenie zgonu cudzoziemca mającego miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu za granicą, jeżeli zgon nastąpił w Rzeczypospolitej Polskiej.

ZDOLNOŚĆ DO CZYNNOŚCI PRAWNYCH OSÓB FIZYCZNYCH

- Ustalone zgodnie z art. 11 ust. 1 ppm prawo ojczyście rozstrzyga o:
 - ✓ Przesłankach zdolności do czynności prawnych (wieku i ubezwłasnowolnieniu, uppełnoletnienia, etc.)
 - ✓ Stopniach zdolności (czy dana osoba ma pełną lub ograniczoną zdolność do czynności prawnych, czy też nie posiada jej w ogóle),
 - ✓ Przejawach i następstwach h ograniczonej zdolności do czynności prawnej, np., czy ograniczony w zdolności do czynności prawnych może dokonać danych czynności samodzielnie, czy potrzebna jest zgoda jego przedstawiciela ustawowego, czy sądu lub innego organu państwowego, czyja zgoda jest potrzebna i czy konieczna jest zgoda wyrażona *ex ante* lub równocześnie z dokonaniem czynności prawnej, czy wystarczy tzw. zgoda *ex post*,
 - ✓ Skutkach dokonania czynności prawnej przez niezdolnego do jej dokonania lub ograniczonego w zakresie jej dokonania (rodzaj nieważności, przesłanki konwalidacji, możliwość powołania się na nieważność lub bezskuteczność przez kontrahenta osoby niezdolnej).

- Pełnoletność
 - ✓ Ukończenie 18 roku życia (np. Dania, Polska, Chorwacji, Portugalia, Rosja),
 - ✓ Ukończenie 19 roku życia (Austria, Algieria, niektóre prowincje Kanady i stany USA),
 - ✓ Ukończenie 20 roku życia (Lichtenstein, Nowa Zelandia, Paragwaj, Tunezja),
 - ✓ Ukończenie 21 roku życia (RPA, niektóre stany USA Monako Maroko).
 - ✓ W niektórych państwach zawarcie małżeństwa pociąga za sobą uzyskanie pełnoletności (np. Polska, Holandia, Hiszpania, Portugalia).
- Przy ocenie zdolności do czynności prawnej należy stosować prawo wskazane łącznikiem obywatelstwa z chwili dokonania czynności prawnej.
- Do zakresu statutu personalnego nie należy ocena dopuszczalności dokonania czynności prawnej określonego rodzaju – o tym decyduje prawo, któremu dana czynność podlega, np. treść czynności prawnej.

- Zdolność do dokonania czynności prawnej nieznannej statutowi personalnemu danej osoby lub według tego statutu niedopuszczalnej – obowiązek dokonania oceny danej zdolności lub zdolności do czynności prawnej.
- Zdolność szczególna – prawo właściwe do oceny zdolności do dokonania niektórych czynności prawnych ustalane jest nie według reguły ogólnej dotyczącej zdolności, lecz zgodnie z odrębnymi normami kolizyjnymi. Zdolność szczególna polega na tym, że wyodrębnia sytuacje, w których zwykła zdolność nie wystarcza do podejmowania czynności prawnych ze skutkiem prawnym lub takim, kiedy istnieją mniejsze wymagania niż w przypadku zwykłej zdolności.
 - ✓ Zdolność zawarcia małżeństwa,
 - ✓ Zdolność do nabywania nieruchomości,
 - ✓ Zdolność do sprawowania opieki,
 - ✓ Zdolność członkostwa w osobach prawnych, zdolność do zaciągania zobowiązań czekowych i wekslowych

- ✓ Zdolność do pełnienia funkcji w organach osób prawnych,
- Zagadnienia zdolności nie można oceniać w oderwaniu od stosunku prawnego, lecz zawsze łącznie ze zdarzeniem prawnym, którego skutki prawne są zależne od tego, czy i w jakim stopniu osoba dokonująca czynności jest wyposażona w zdolność,
- Poszukiwanie należy rozpocząć od zbadania prawa właściwego dla danego stosunku prawnego. W normach, którym ten stosunek jest podporządkowany (*lex causae*) mieszczą się podstawy do poszukiwania odpowiedzi na kwestię zdolności. Wyjaśniają one, czy dla skuteczności określonych zdarzeń prawo, według którego zdarzenie się ocenia, wymaga zdolności ogólnej, czy szczególnej. Kiedy okaże się, że prawo właściwe żąda zdolności szczególnej, trzeba jej poszukiwać w tym prawie.

UBEZWŁASNOWOLNIENIE

Art. 13

1. Ubezwołasnowolnienie podlega prawu ojczystemu osoby fizycznej, której ono dotyczy.
2. Jeżeli o ubezwołasnowolnieniu cudzoziemca orzeka sąd polski, stosuje się prawo polskie.

Art. 1106¹. § 1. kpc Do jurysdykcji krajowej należą sprawy o ubezwołasnowolnienie osoby będącej obywatelem polskim lub cudzoziemca mającego miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Jurysdykcja krajowa jest wyłączna, jeżeli osoba, której dotyczy wniosek o ubezwołasnowolnienie, jest obywatelem polskim, mającym miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

WYJĄTKI

- Wyjątek na rzecz prawa miejsca prowadzenia przedsiębiorstwa, (art. 11 ust. 2 ustawy z 2011 r.)

Art. 11

2. Jeżeli osoba fizyczna dokonuje czynności prawnej w zakresie prowadzonego przez siebie przedsiębiorstwa, wystarczy, że ma ona zdolność do dokonania tej czynności według prawa państwa, w którym przedsiębiorstwo jest prowadzone.

- ✓ Przepis art. 11 ust. 2 obejmuje swoim zakresem jedynie zdolność do czynności prawnych. Nie dotyczy zdolności prawnej, która – także w sytuacji mieszczącej się w zakresie normy z art. 11 ust. 2 – podlega prawu wskazanemu przez normę z art. 11 ust. 1.
- ✓ Przepis art. 11 ust. 2 nie wyłącza całkowicie zastosowania art. 11 ust. 1 do oceny zdolności do czynności prawnych osoby fizycznej. Przewidziana w nim właściwość prawa miejsca prowadzenia przedsiębiorstwa jest właściwością pomocniczą (subsidiarną – użycie słowa „wystarczy”).

- Wyjątek na rzecz *legis loci actus* (art. 12 ustawy z 2011 r.)

Art. 12

1. Jeżeli umowę zawarły osoby znajdujące się w tym samym państwie, osoba fizyczna, która ma zdolność do jej zawarcia według prawa tego państwa, może się powołać na swoją niezdolność wynikającą z prawa wskazanego w przepisie art. 11 ust. 1 art. 11 tylko wtedy, gdy w chwili zawarcia umowy druga strona o niezdolności wiedziała lub nie wiedziała z powodu niedbalstwa.

2. Osoba fizyczna dokonująca jednostronnej czynności prawnej, mająca zdolność do jej dokonania według prawa miejsca dokonania czynności, może powołać się na niezdolność wynikającą z prawa wskazanego w przepisie art. 11 ust. 1 tylko wtedy, gdy nie przyniesie to uszczerbku osobom, które postępując z należytą starannością działały w przeświadczeniu, że osoba dokonująca czynności prawnej zdolność taką miała.

3. Jeżeli osoba fizyczna działa za pośrednictwem przedstawiciela, przy ustalaniu przesłanek stosowania przepisów ust. 1 i 2 rozstrzygają okoliczności występujące po stronie przedstawiciela.

4. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do czynności prawnych z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa spadkowego ani do rozporządzeń dotyczących nieruchomości położonych w innym państwie niż państwo, w którym czynność prawna została dokonana.

- ✓ Norma z art. 12 ust. 1 dotyczy umów, a norma z art. 12 ust. 2 – czynności prawnych jednostronnych.
- ✓ Według art. 12 ust. 1 przesłanki utraty możliwości powoływania się na niezdolność wynikającą z prawa ojczystego są dwie:
 1. Osoba, o którą chodzi, ma zdolność według prawa państwa, w którym osoby zawierające umowę znajdowały się w chwili jej zawarcia,
 2. Jej kontrahent był w złej wierze (wiedział o niezdolności lub nie wiedział z powodu niedbalstwa).
- ✓ Według art. 12 ust. 2 przesłanki utraty możliwości powoływania się na niezdolność wynikającą z prawa ojczystego są następujące:
 1. Osoba dokonująca czynności prawnej jednostronnej musi mieć zdolność do jej dokonania według prawa miejsca dokonania czynności prawnej oraz
 2. Powołanie się [przez nią na niezdolność wynikającą z prawa wskazanego przez normę z art. 11 ust. 1 (czyli prawa ojczystego) nie przyniesie uszczerbku osobom, które postępując z należytą starannością, działały w przeświadczeniu, że osoba dokonująca czynności prawnej miała wymaganą zdolność.

- ✓ Czy w sytuacji gdy osoba zawierająca umowę lub dokonująca czynności prawnej jednostronnej działa za pośrednictwem przedstawiciela, przy ustalaniu przesłanek zastosowania art. 12 ust. 1 i 2 mają decydować okoliczności dotyczące osoby reprezentowanej (jej miejsce znajdowania się w chwili zawarcia umowy lub w chwili dokonania czynności prawnej jednostronnej), a czy też okoliczności występujące po stronie przedstawiciela (miejsce, gdzie znajdował się przedstawiciel - art. 12 ust. 3).
- ✓ Zastosowanie art. 12 ust. 1 i 2 jest – w myśl art. 12 ust. 4 – wyłączone w zakresie:
 - Czynności prawnych z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego,
 - Czynności prawnych prawa spadkowego,
 - Rozporządzeń dotyczących nieruchomości położonych w innym państwie niż państwo, w którym czynność prawna rozporządzająca została dokonana.

DOBRA OSOBISTE OSOBY FIZYCZNEJ

Art. 16

1. Dobra osobiste osoby fizycznej podlegają jej prawu ojczystemu.
2. Osoba fizyczna, której dobro osobiste jest zagrożone naruszeniem lub zostało naruszone może żądać ochrony na podstawie prawa państwa, na którego terytorium nastąpiło zdarzenie powodujące to zagrożenie naruszenia lub naruszenie, albo prawa państwa, na którego terytorium wystąpiły skutki tego naruszenia.
3. Jeżeli do naruszenia dobra osobistego osoby fizycznej doszło w środkach społecznego przekazu, o prawie do odpowiedzi, sprostowania lub innego podobnego środka ochronnego rozstrzyga prawo państwa, w którym ma siedzibę albo miejsce zwykłego pobytu nadawca lub wydawca.

Art. 20 Do ochrony dóbr osobistych osób prawnych stosuje się odpowiednio przepisy art. 16.

IMIĘ I NAZWISKO OSOBY FIZYCZNEJ

Art. 15

1. Imię i nazwisko osoby fizycznej podlegają jej prawu ojcystemu.
2. Do nabycia albo zmiany imienia lub nazwiska stosuje się prawo właściwe do oceny skutków zdarzenia, które prowadzi do nabycia albo zmiany imienia lub nazwiska. Jednakże wybór nazwiska przy zawarciu lub rozwiązaniu małżeństwa podlega prawu ojcystemu każdego z małżonków.

- Prawo ustalone na podstawie art. 15 ust. 2 zd. 1 określa wpływ na imię i nazwisko osoby różnych zdarzeń rodzinnoprawnych. Przepis ten odwołuje się więc do tych przepisów ustawy, które wskazują prawo właściwe dla skutków poszczególnych zdarzeń rodzinnoprawnych. Jest to odwołanie się do:
 1. Art.. 51 – gdy chodzi o wpływ zawarcia małżeństwa na nazwisko nupturientów,
 2. Art. 54 – co do wpływu rozvodu na nazwisko byłych małżonków,
 3. Art.. 55 – co do wpływu ustalenia stosunku filiacyjnego na nazwisko dziecka,
 4. Art.. 57 – co wpływu przysposobienia na imię i nazwisko dziecka.

**FRAGMENT PREZENTACJI
OPRACOWANY NA PODSTAWIE
PODRĘCZNIKA: J. GOŁACZYŃSKI,
PRAWO PRYWATNE
MIĘDZYNARODOWE, WARSZAWA
2017, S. 157-178**

OSOBY PRAWNE

SPOSOBY OKREŚLENIA ZDOLNOŚCI PRAWNEJ

1. **Teoria siedziby** – przynależność osoby prawnej określa się według jej siedziby. Określenie siedziby osoby prawnej nie jest jednolite. Niektórzy określają ją według miejsca, w którym znajduje się zarząd osoby prawnej, zakładając, że siedziba osoby prawnej powinna znajdować się tam, gdzie wykonuje ona większość swoich czynności. Inni przywiązują wagę do miejsca ośrodka działalności osoby prawnej, tzw. centrum eksploatacyjnego, przez co w przypadku przedsiębiorstw należy rozumieć miejsce położenia zakładu głównego. Zmiana siedziby w przypadku tej teorii nie ma wpływu na ocenę zdolności.
2. **Teoria miejsca powstania osoby prawnej** – pojęcie siedziby osoby prawnej oparte jest na powiązaniu jej z miejscem powstania, tj. miejscem zarejestrowania. Osoba prawna ma zatem możliwość wyboru systemu prawnemu, któremu będzie podlegać.
3. **Teoria kontroli** – określenie zdolności według prawa państwa, w którym znajdują się podmioty mające kontrolę nad osobą prawną, skupiające w swoim ręku kapitał.

ZAKRES ZASTOSOWANIA STATUTU PERSONALNEGO

Art. 17

1. Osoba prawna podlega prawu państwa, w którym ma siedzibę.
2. Jeżeli jednak prawo wskazane w przepisie ust. 1 przewiduje właściwość prawa państwa, na podstawie którego osoba prawna została utworzona, stosuje się prawo tego państwa.
3. Prawu wskazanemu w przepisach ust. 1 i 2 podlegają w szczególności:
 - 1) powstanie, łączenie, podział, przekształcenie lub ustanie osoby prawnej;
 - 2) charakter prawny osoby prawnej;
 - 3) nazwa oraz firma osoby prawnej;
 - 4) zdolność osoby prawnej;
 - 5) kompetencje i zasady działania oraz powoływanie i odwoływanie członków organów;
 - 6) reprezentacja;
 - 7) nabycie i utrata statusu wspólnika lub członkostwa oraz prawa i obowiązki z nimi związane;
 - 8) odpowiedzialność wspólników lub członków za zobowiązania osoby prawnej;
 - 9) skutki naruszenia przez osobę reprezentującą osobę prawną ustawy, aktu założycielskiego lub statutu.

Art. 21 Przepisy art. 17-20 stosuje się odpowiednio do jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej.

- **Statut personalny** – prawo, któremu na podstawie międzynarodowych w tym aspekcie norm kolizyjnych, podlega ocena zdolności i innych elementów statusu osobowego osoby prawnej.
- **Przynależność** – więź łącząca osobę prawną z danym państwem. Pojęciem tym posługujemy się w tzw. prawie obcych.
- W przypadku podwójnej lub wielorakiej siedziby osoby prawnej (faktycznej siedziby dyirekcji na obszarze dwóch lub więcej państw) należy dążyć do ustalenia, z którym państwem osoba prawna jest najściślej związana.
- Prawo polskie nie wymaga żadnego odrębnego aktu uznania osobowości prawnej zagranicznej osoby prawnej. Przyjmuje się zasadę automatycznego i bezwarunkowego uznania.
- Od uznania osobowości prawnej zagranicznych osób prawnych należy odróżnić zagadnienie dopuszczalności podjęcia przez zagraniczną osobę prawną lub fizyczną działalności na terytorium danego państwa.

ZMIANA STATUTU OSOBY PRAWNEJ

Art. 19

1. Z chwilą przeniesienia siedziby do innego państwa, osoba prawna podlega prawu tego państwa. Osobowość prawna uzyskana w państwie dotychczasowej siedziby jest zachowana, jeżeli przewiduje to prawo każdego z zainteresowanych państw. Przeniesienie siedziby w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego nie prowadzi do utraty osobowości prawnej.

2. Połączenie osób prawnych mających siedziby w różnych państwach wymaga dopełnienia wymagań określonych w prawie tych państw.

WŁAŚCIWOŚĆ PRAWA SIEDZIBY PRZEDSIĘBIORSTWA

- Przepis art. 18 ust. 1 znajduje zastosowanie, jeżeli osoba prawna – poza obszarem państwa, w którym znajduje się jej siedziba – ma zorganizowane, funkcjonujące stale, dodatkowe centra swojej działalności gospodarczej. Mogą one tworzyć (nie mające osobowości prawnej) filie przedsiębiorstwa macierzystego.

Art. 18

1. Jeżeli osoba prawna dokonuje czynności prawnej w zakresie prowadzonego przez siebie przedsiębiorstwa, wystarczy, że ma zdolność do dokonania tej czynności według prawa państwa, w którym przedsiębiorstwo jest prowadzone.

2. Osoba prawna może się powołać wobec drugiej strony na ograniczenia dotyczące jej zdolności lub reprezentacji wynikające z prawa wskazanego w przepisach , jeżeli ograniczeń takich nie przewiduje prawo państwa, w którym czynność prawna została dokonana tylko wtedy, gdy druga strona o nich wiedziała lub nie wiedziała z powodu niedbalstwa. Przepisu tego nie stosuje się do rozporządzeń dotyczących nieruchomości położonych w innym państwie niż państwo, w którym czynność prawna została dokonana.

**FRAGMENT PREZENTACJI
OPRACOWANY NA PODSTAWIE
PODRĘCZNIKA: J. GOŁACZYŃSKI,
PRAWO PRYWATNE
MIĘDZYNARODOWE, WARSZAWA
2017, S. 178-202**

CZYNNOŚCI PRAWNE

Art. 24

1. Przy ustalaniu, czy dokonano czynności prawnej, stosuje się prawo dla niej właściwe.
2. Strona, która twierdzi, że nie złożyła oświadczenia woli, może się powołać na prawo państwa, w którym ma miejsce zwykłego pobytu, jeżeli z okoliczności wynika, że ocena skutków jej zachowania według prawa wskazanego w przepisie ust. 1 nie byłaby zasadna.

- W przypadku składania oferty prawem właściwym dla oceny skutków milczenia oblata powinno być prawo państwa, na terytorium którego ma on miejsce zamieszkania lub siedzibę. Zatem milczenie będzie równoznaczne z przyjęciem oferty jedynie wówczas, gdy przewiduje to prawo jego miejsca zamieszkania lub siedziby.

Art. 25

1. Forma czynności prawnej podlega prawu właściwemu dla tej czynności. Wystarczy jednak zachowanie formy przewidzianej przez prawo państwa, w którym czynność zostaje dokonana. Jeżeli umowę zawierają osoby znajdujące się w chwili złożenia oświadczeń woli w różnych państwach, wystarczy wówczas zachowanie formy przewidzianej dla tej czynności przez prawo jednego z tych państw.

2. Przepisu ust. 1 zdanie drugie i trzecie nie stosuje się do rozporządzeń dotyczących nieruchomości oraz do czynności prawnych, których przedmiotem jest powstanie, łączenie, podział, przekształcenie lub ustanie osoby prawnej albo jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej.

3. Jeżeli czynności prawnej dokonał przedstawiciel, w razie stosowania przepisu ust. 1 zdanie drugie i trzecie, bierze się pod uwagę okoliczności dotyczące przedstawiciela.

- Przepisu art. 25 ust. 1 zd. 2 i 3 nie stosuje się do rozporządzeń dotyczących nieruchomości oraz czynności prawnych, których przedmiotem jest powstanie, łączenie, [podział, przekształcenie lub ustanie osoby prawnej albo jednostki organizacyjnej niemającej osobowości i prawnej.

Art. 5

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeżeli wskazanie prawa właściwego:
 - 2) dotyczy formy czynności prawnej.

Art. 40 Forma umowy o arbitraż podlega prawu państwa miejsca arbitrażu. Wystarczy jednak zachowanie formy przewidzianej przez prawo państwa, któremu umowa o arbitraż podlega.

Art. 49

1. Forma zawarcia małżeństwa podlega prawu państwa, w którym jest ono zawierane.
2. Jeżeli małżeństwo zawierane jest poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, wystarczy zachowanie formy wymaganej przez prawo ojczyste obojga małżonków albo przez wspólne prawo miejsca zamieszkania lub zwykłego pobytu małżonków z chwili zawarcia małżeństwa.

Art. 50 O skutkach braku możliwości oraz niezachowania formy zawarcia małżeństwa rozstrzyga odpowiednio prawo, o którym mowa w przepisach art. 48 i art. 49.

Art. 48 O możliwości zawarcia małżeństwa rozstrzyga w stosunku do każdej ze stron jej prawo ojczyste z chwili zawarcia małżeństwa.

Art. 52

2. Majątkowa umowa małżeńska podlega prawu wybranemu przez strony zgodnie z przepisem ust. 1. W razie braku wyboru prawa, do majątkowej umowy małżeńskiej stosuje się prawo właściwe dla stosunków osobistych i majątkowych między małżonkami z chwili zawarcia umowy.

- Zakres prawa właściwego dla formy czynności prawnej
- ✓ Sposób złożenia oświadczenia woli (czy wystarczy ustane oświadczenie, czy wyrażone w formie pisemnej (zwykłej, szczególnej))
- ✓ Czy konieczny jest udział świadków lub odpowiedniego organu (np. notariusza)
- ✓ Nie znajduje się w zakresie normy kolizyjnej dotyczącej formy wymóg wpisu do rejestru, który powoduje skuteczność czynności prawnej (jeżeli wpis ma charakter konstytutywny np. wpis do rejestru zastawów), czy wymóg zgody osoby trzeciej na dokonanie czynności prawnej.
- ✓ Ocena skutków niezachowania wymogów co do formy czynności prawnej - jeżeli czynność prawna nie będzie spełniała warunków formalnych ani według prawa państwa właściwego dla danej czynności prawnej, ani według prawa państwa, na terytorium którego czynność została dokonana, dla ustalenia skutków takiej sytuacji będzie miała zastosowanie reguła *lex causae*.
- ✓ Dopuszczalność ustanowienia przez same strony wymogów czynności prawnych.
- ✓ Skutki niezachowania tych wymogów dla czynności prawnej.

**FRAGMENT PREZENTACJI
OPRACOWANY NA PODSTAWIE
PODRĘCZNIKA: J. GOŁACZYŃSKI,
PRAWO PRYWATNE
MIĘDZYNARODOWE, WARSZAWA
2017, S. 203-207**

PRZEDSTAWICIELSTWO

- O przedstawicielstwie decyduje samodzielny łącznik, a nie ten, któremu podlega czynność dokonywana przez przedstawiciela.
- Wyróżniamy przedstawicielstwo ustawowe i zastępstwo z woli osoby reprezentowanej (pełnomocnictwo).
- Przedstawicielstwo ustawowe podlega temu prawu, które przyznaje przedstawicielowi prawa i obowiązki reprezentowania, (np. reprezentowanie dziecka przez rodziców oceniane jest według prawa ojczystego dziecka). Zasada ta rozciąga się zarówno na stosunki między reprezentowanym a przedstawicielem, jak i na skutki czynności dokonywanych w imieniu zastępowanego z osobami trzecimi.

Art. 22 Przedstawicielstwo ustawowe podlega prawu właściwemu dla stosunku prawnego, z którego wynika umocowanie do reprezentowania.

Art. 23

1. Pełnomocnictwo podlega prawu wybranemu przez mocodawcę. Jednakże wobec osoby trzeciej, z którą pełnomocnik dokonał czynności prawnej, można się powołać na prawo wybrane tylko wtedy, gdy osoba ta o wyborze wiedziała albo mogła się z łatwością o nim dowiedzieć. Mocodawca może się powołać wobec pełnomocnika na prawo wybrane tylko wtedy, gdy ten o wyborze prawa wiedział lub mógł się z łatwością o nim dowiedzieć.

2. W razie braku wyboru prawa pełnomocnictwo podlega kolejno:

1)

prawa państwa siedziby pełnomocnika, w której on stale działa, albo

2)

prawa państwa, w którym znajduje się przedsiębiorstwo należące do mocodawcy, jeżeli tu stale działa pełnomocnik, albo

3)

prawa państwa, w którym pełnomocnik rzeczywiście działał, reprezentując mocodawcę, lub w którym wedle woli mocodawcy powinien działać

Statut pełnomocnictwa

- przesłanki istnienia czynności prawnej, nazywanej udzieleniem pełnomocnictwa (m.in., czy oświadczenie woli mocodawcy musi być złożone pełnomocnikowi, czy musi być ono złożone wyraźnie, czy wystarczy, że jest złożone w sposób dorozumiany, czy tolerowanie przez mocodawcę występowania innej osoby w jego imieniu może być uznane za udzielenie pełnomocnictwa),
- reguły wykładni oświadczenia woli wchodząc ego w skład czynności prawnej nazywanej udzieleniem pełnomocnictwa,
- znaczenie wad oświadczenia woli po stronie mocodawcy przy ocenie ważności umocowania,
- Zakres umocowania pełnomocnika,
- dopuszczalność ustanowienia substytutu lub udzielenia pełnomocnictwa skutecznego po śmierci mocodawcy,
- zakaz dokonywania czynności prawnej wykonawczej ze sobą,
- możliwość zrzeczenia się odwołalności pełnomocnictwa,
- przyczyny wygaśnięcia pełnomocnictwa.

- Zdolność mocodawcy do udzielenia pełnomocnictwa – statut personalny.

Art. 11

1. Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych osoby fizycznej podlegają jej prawu ojczystemu.
2. Jeżeli osoba fizyczna dokonuje czynności prawnej w zakresie prowadzonego przez siebie przedsiębiorstwa, wystarczy, że ma ona zdolność do dokonania tej czynności według prawa państwa, w którym przedsiębiorstwo jest prowadzone.

Art. 17

1. Osoba prawna podlega prawu państwa, w którym ma siedzibę.
2. Jeżeli jednak prawo wskazane w przepisie ust. 1 przewiduje właściwość prawa państwa, na podstawie którego osoba prawna została utworzona, stosuje się prawo tego państwa.

- Zdolność pełnomocnika – statut personalny – art. 11 ust. 1
- Forma pełnomocnictwa

Art. 25

1. Forma czynności prawnej podlega prawu właściwemu dla tej czynności. Wystarczy jednak zachowanie formy przewidzianej przez prawo państwa, w którym czynność zostaje dokonana. Jeżeli umowę zawierają osoby znajdujące się w chwili złożenia oświadczeń woli w różnych państwach, wystarczy wówczas zachowanie formy przewidzianej dla tej czynności przez prawo jednego z tych państw.

**FRAGMENT PREZENTACJI
OPRACOWANY NA PODSTAWIE
PODRĘCZNIKA: J. GOŁACZYŃSKI,
PRAWO PRYWATNE
MIĘDZYNARODOWE, WARSZAWA 2017,
S. 207-212.**

PRZEDAWNNIENIE

Art. 26 Przedawnienie roszczenia podlega prawu właściwemu dla tego roszczenia.

- Zakres prawa właściwego dla przedawnienia
- ✓ Początek biegu terminu przedawnienia,
- ✓ Terminy przedawnienia,
- ✓ Zawieszenie i przerwa biegu przedawnienia
- Do zagadnienia przedawnienia roszczeń stosowane są zasady ogólne prawa prywatnego międzynarodowego, np. odesłanie, klauzula porządku publicznego

LITERATURA:

- 1. M. PAZDAN, PRAWO PRYWATNE MIĘDZYNARODOWE, WARSZAWA 2012, S. 90-103, 130-133.**
- 2. J.GOŁACZYŃSKI, PRAWO PRYWATNE MIĘDZYNARODOWE, WARSZAWA 2011, S. 127-176.**